

Bijlage 5

Voorwaarden bij het opstellen van een toezichtplan

Bijlage 5. Voorwaarden bij het opstellen van een toezichtplan

Voor het keurmerk brons dient uw zwembad te beschikken over een door het bevoegd gezag goedgekeurd toezichtplan. Dit plan dienen alle personeelsleden te kennen en voor gezien te hebben getekend.

In het plan dienen in ieder geval maatregelen te zijn vastgelegd voor toezicht in alle volgende situaties:

- Recreatief zwemmen
- Leszwemmen particulieren
- Schoolzwemmen
- Doelgroepactiviteiten zoals: zwemmen voor ouderen, baby- en peuterzwemmen, aquarobic, aquafitness, et cetera.
- Sportdagen/evenementen
- Maximaal aantal bezoekers
- Toezicht bij gebruik door verenigingen
- Toezicht bij (overige) verhuur van het zwembad aan derden zonder personeel (sleuteluren)

Deze maatregelen dienen in ieder geval betrekking te hebben op:

- **Het regelen van kwantitatief voldoende toezicht**
  - Conform de WHVBZ
  - Het reageren op fluctuaties van het aantal bezoekers
  - Het reageren op fluctuaties van het karakter/aard van de bezoekers
- **Het regelen van kwalitatief voldoende toezicht**
  - Conform de WHVBZ
  - Het reageren op fluctuaties van het aantal bezoekers
  - Het reageren op fluctuaties van het karakter/aard van de bezoekers
- **Richtlijnen inzake het toezicht houden bij de bassins.** Hierin dient in ieder geval geregeld te zijn:
  - De plaatsen van waaruit c.q. waarvan toezicht wordt gehouden; hierbij dient beschreven te worden de risicoplekken in het zwembad zoals bij glijbanen, springplanken, e.d.
  - Tijdsduur onafgebroken toezicht c.q. rouleringsschema (maximaal! uur)
  - Gedragsregels voor de toezichthouders. Bijvoorbeeld niet roken, eten en drinken, het voorkomen van het zgn. "hangen", zeker niet in elkaars gezelschap, zorgen voor een actieve houding
  - Procedure in geval van verwondingen van bezoekers
  - Attent blijven op gladheid perrons, voorwerpen in het water, roken door bezoekers, gebruik springplanken, hygiëne zwemzaal
  - Toezicht op het naleven van de toegangsregels in het zwembad
- **Richtlijnen inzake het toezicht houden in de garderobe**
Hierin dient in ieder geval geregeld te zijn:
  - Het begeleiden en corrigeren van bezoekers
  - Het veegschoon zijn van de garderobe
  - Controle toiletten en waar nodig (laten) schoonmaken
  - Lockerkastjes controleren en waar nodig (laten) schoonmaken
- **Procedure bij het openen en sluiten van de accommodatie**
  - Controle reddingsmiddelen en communicatieapparatuur
  - Controle bassins en waterkwaliteit
  - Controle publieksruimtes
  - Controle beveiligingspunten

- **De rol van de receptie tijdens recreatieve uren**
  - Melding grote groepen, uitvoeren toelatingsbeleid
- **Schoolzwemmen**
  - Het aanwezig zijn van een schoolzwemprotocol waarin toezicht is geregeld conform de richtlijnen van het ministerie van VWS¹
  - Onderdeel hiervan maakt uit een door het bevoegd gezag van het zwembad en de scholen getekende overeenkomst waarin geregeld is de verantwoordelijkheden van beiden tijdens het schoolzwemmen
- **Particuliere zwemlessen, doelgroepen**
  - Er dient een protocol aanwezig te zijn waarin het toezicht is geregeld voor, tijdens en na de lestijden
- **Overige contractpartners**

In de contracten dient in ieder geval te zijn vastgelegd:

  - Dat de personen die namens de contractpartner belast zijn met toezicht in het bezit zijn de daarvoor geldige diploma's (EHBO, reanimatie, reddend zwemmen)
  - De verplichting de namen van deze personen door te geven aan het bevoegd gezag van het zwembad
  - De verplichting om bij mutaties deze direct door te geven aan het bevoegd gezag van het zwembad
  - Kennisname en toepassing van het calamiteitplan van de accommodatie

---

¹ Zie hiervoor Protocol schoolzwemmen van LC en VSWO (d.d. 26 april 2001)

Protocol schoolzwemmen

Partijen:

1. De vereniging/stichting ....., gevestigd te .....,
ten deze bevoegdelyk vertegenwoordigd door mevrouw/de heer .....

dan wel:

Burgemeester en Wethouders (dan wel de bestuurscommissie) der gemeente ....., in zijn (haar)
hoedanigheid van bevoegd gezag van ....., ten deze bevoegdelyk vertegenwoordigd
door mevrouw/de heer .....

-hierna: "de school"-

en

2. De stichting/naamloze vennootschap ....., gevestigd te ....., zijnde de exploitant
van de zwemaccommodatie ten deze bevoegdelyk vertegenwoordigd door mevrouw/de heer .....

-hierna: "het zwembad"-

Verklaren het onderhavige protocol van toepassing op het schoolzwemmen van de school in de
zwemaccommodatie.....Het protocol treedt in werking per .....

Partijen beogen met dit protocol de onderlinge taken en verantwoordelijkheden te verduidelijken, teneinde
daarmee de veiligheid voor de leerlingen zoveel mogelijk te waarborgen.

I Het zwembad

1. Het zwembad zal het zwemonderwijs uitvoeren conform het door het zwembad ontwikkelde en vastgestelde
werkplan schoolzwemmen. Het werkplan schoolzwemmen beschrijft in ieder geval:
  - doel en inhoud van het zwemonderwijs;
  - lengte en frequentie van de lessen;
  - de gehanteerde niveaugroepen;
  - de maximale groepsgrootte;
  - het aantal zweminstructeurs per groep;
  - de bevoegdheidseisen die voor de zweminstructeurs gelden;
  - de afspraken en procedures met betrekking tot veiligheid, hygiëne en toezicht;
  - de wijze waarop de vorderingen van de leerlingen worden geregistreerd;
  - de in het zwembad geldende gedragsregels.
2. Het zwembad heeft als taak te waken over de gezondheid en de veiligheid van het publiek in de
accommodatie.

Het zwembad is verantwoordelyk voor:

- een deugdelijke bouw (conform wettelijke bepalingen);
- een deugdelijke zweminrichting (de baden);
- voorzieningen en hulpmiddelen die voldoen aan geldende normen en bepalingen ten aanzien van
veiligheid en hygiëne waaronder bijvoorbeeld vallen duidelijk zichtbare diepteaanduidingen en goede
afscheidingsen tussen diep en ondiep water;
- de kwaliteit en veiligheid van het zwemonderwijs.

II De school

1. De school draagt er zorg voor dat de inhoud van protocol en werkplan schoolzwemmen bekend zijn bij de groepsleerkrachten en andere bij het schoolzwemmen betrokken personen.
2. De school is verantwoordelijk voor het ordelijk verloop van:
  - de aankomst van de leerlingen in de zwemaccommodatie, alsmede het vertrek na afloop van het zwemmen;
  - aanwezigheid van de groepsleerkracht en voldoende begeleiding bij het schoolzwemmen;
  - het gaan van de leerlingen van en naar de kleedkamers;
  - het omkleden zelf;
  - het overdragen van de leerlingen aan de zweminstructeurs;
  - het douchen voor en na het zwemmen.
3. De school informeert het zwembad bij de aanvang van het schoolzwemseizoen alsmede lopende het seizoen bij tussentijdse wijzigingen, over:
  - aantal en namen van de deelnemende leerlingen;
  - eventuele bijzonderheden (medische aandoeningen en andere zorgaspecten)
4. Tijdens het schoolzwemmen zien de groepsleerkrachten toe:
  - dat het schoolzwemmen plaats vindt conform het hierboven onder 1.1 vermelde plan (groeps grootte; aantal zweminstructeurs etc.);
  - op de gang van zaken in de zwembassins.Een groepsleerkracht is te allen tijde bevoegd de zwemlessen te onderbreken wanneer dat naar zijn/haar oordeel voor de veiligheid noodzakelijk is.

III Bijzondere situaties

1. School en zwembad maken specifieke afspraken over het al dan niet onder voorwaarden deel kunnen nemen aan het schoolzwemmen van leerlingen met specifieke aandoeningen (bijvoorbeeld epilepsie).
2. Leerlingen die (tijdelijk) niet aan het schoolzwemmen kunnen meedoen, blijven -onder toezicht- op school achter.
3. Hoewel onderdeel van het zwemonderricht, heeft het "vrij zwemmen" bijzondere aandacht. Tijdens dit vrij zwemmen houden groepsleerkrachten en zweminstructeurs gezamenlijk toezicht op de in gebruik zijnde bassins. Nadere afspraken worden gemaakt over de wijze waarop dit toezicht plaats heeft.

IV Evaluatie

School en zwembad zullen het schoolzwemmen alsmede de werking van het protocol jaarlijks evalueren.

Aldus overeengekomen te.....d.d.....

voor de school

voor het zwembad

Toelichting op het protocol schoolzwemmen

Algemeen

Zwemvaardigheid is een groot goed. Het is belangrijk dat kinderen dat in schoolverband aanleren en zwemdiploma 's kunnen behalen. Jaarlijks vinden er echter ongevallen plaats bij het (school)zwemmen, waarvan enkele zelfs met dodelijke afloop. Om ongevallen zoveel mogelijk te voorkomen, is het van belang dat school en zwembadexploitant heldere afspraken maken over de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de veiligheid en de deugdelijkheid van het zwemonderwijs. Dit protocol beoogt daartoe een aanzet en handreiking te bieden. Nadere invulling op lokaal niveau is op onderdelen noodzakelijk. Een voorbeeld daarvan is hieronder opgenomen.

Veiligheid wordt overigens niet gegarandeerd door het bestaan van protocollen, maar door de naleving daarvan. Om die reden voorziet het protocol ook in een (jaarlijkse) evaluatie van de afspraken.

De school (nauwkeuriger: de rechtspersoon die de school in stand houdt) is en blijft primair verantwoordelijk voor het zwemonderwijs dat in schoolverband wordt aangeboden. Waar het zwemonderwijs deel uitmaakt van het schoolcurriculum, zullen inhoud en doelstellingen ook in het schoolplan moeten zijn geëxpliciteerd. Het feit dat de school voor het zwemonderwijs gebruik maakt van de accommodatie en deskundigheid van derden (de zwembadexploitant) doet aan die verantwoordelijkheid van de school (jegens de ouders) niet af. Wel heeft de zwembadexploitant, mede op grond van het Besluit veiligheid en hygiëne zwemaccommodaties, een eigen verantwoordelijkheid. Die verantwoordelijkheid betreft zowel de hygiëne en veiligheid van de accommodatie en de gebruikte hulpmiddelen, als ook het toezicht op de feitelijke gang van zaken in en om de zwembassins.

Meer schematisch kan men de onderscheiden verantwoordelijkheden als volgt samenvatten:

Onderdeel	School	Zwembad
Vervoer naar zwembad	X	-
Veiligheid accommodatie	- ²	X
Omkleeden	X	-
Douchen		X ³
Zwemmen	- ⁴	X
Nadouchen		X
Omkleeden	X	-
Vervoer naar school	X	-
Toezicht op naleving afspraken	X	-

---

² School houdt formeel wel de verantwoordelijkheid voor de keuze van zwemaccommodatie, alsook voor het aanspreken van het zwembad op tekortkomingen op het punt van veiligheid en hygiëne en kwaliteit van het zwemonderwijs.

³ Voor het douchen en nadouchen geldt dat school en zwembad afspraken moeten maken over het moment van "overdracht" van de leerlingen. Afhankelijk van de lokale situatie/gewoonte kan dat direct voor dan wel na het (na)douchen zijn.

⁴ De doelstellingen van het zwemonderwijs worden bepaald door de school, de wijze waarop deze worden gerealiseerd in hoge mate door het zwembad. De school houdt een toezichthoudende taak tijdens de zwemactiviteiten, ter ondersteuning en aanvulling van de zorg van het zwembad.

Aansprakelijkheid

School en zwembad kunnen onder omstandigheden ieder aansprakelijk zijn voor het plaats hebben gehad van een ongeval. Die aansprakelijkheid is er overigens pas als het ongeval veroorzaakt is door een -verwijtbaar-onrechtmatige daad (handelen of nalaten) van de school/het zwembad. Het enkele feit dat er een ongeval heeft plaats gevonden, betekent dus niet dat de school en/of het zwembad aansprakelijk zijn. Voor het zwembad kan die onrechtmatigheid bestaan in het niet naleven van wettelijke voorschriften of het tekort schieten in de instructie- of toezichttaken, voor de school in het onvoldoende toezicht houden. De aansprakelijkheidsverzekering van de school en het zwembad bieden in beginsel ook dekking voor dergelijke claims.

Het protocol beoogt overigens niet zozeer de aansprakelijkheidslast te verdelen, als wel het risico op ongevallen terug te dringen.

Artikelsgewijze toelichting

Werkingsgebied

Dit protocol beoogt het schoolzwemmen te regelen. Onder schoolzwemmen wordt verstaan het zwemonderwijs in schoolverband, zoals opgenomen in het schoolplan. Meer op recreatie gerichte, incidentele zwemactiviteiten in schoolverband vallen daar niet onder.

Partijen

Het protocol geldt voor alle scholen die door het bevoegde gezag in stand worden gehouden (voor zover natuurlijk betrokken bij het schoolzwemmen. Het verdient aanbeveling de uitvoering van de protocollen op schoolniveau -dus per school- te laten plaats vinden. Partijen dienen er voor te zorgen dat het betrokken personeel met het protocol en de daarop gebaseerde nadere afspraken bekend is.

I.1 en I.2

Van een professionele zwembadexploitant mag worden verwacht dat deze over een werkplan schoolzwemmen en een specifiek veiligheidsplan beschikt, waar dienovereenkomstig naar gehandeld wordt. Het verdient overigens aanbeveling dat het werkplan schoolzwemmen in samenwerking met de school ontwikkeld wordt.

I.3

Op lokaal niveau kan worden gekozen de attracties tijdens onderdelen van het schoolzwemmen te benutten dan wel in werking te hebben. Over het algemeen geldt echter dat die attracties de overzichtelijkheid van het zwemmen niet ten goede komen, en dus in ieder geval de noodzaak van specifieke toezicht meebrengen.

II.2

Overwogen kan worden een draaiboek te maken waarin de gehele gang van zaken rond het schoolzwemmen stap voor stap wordt beschreven. Voorbeelden van dergelijke draaiboeken zijn bij besturenorganisaties bekend. Een belangrijk moment is het aan de directe zorg van de zweminstructeurs overdragen van de leerlingen en –na het zwemmen- het weer overnemen van die directe zorg. Het verdient aanbeveling daarbij te werken met presentielijsten, aan de hand waarvan tevens kan worden gecontroleerd of alle leerlingen het water hebben verlaten.

II.3

Het verdient aanbeveling dat zowel de school als het zwembad een contactpersoon aanstellen. Daarmee kan worden voorkomen dat 'iedereen, en dus niemand' zich verantwoordelijk weet. De contactpersoon heeft specifiek het verzamelen en verspreiden van informatie binnen de eigen organisatie, alsmede het informeren van de andere partij tot taak. De taken genoemd in II.4 rusten op alle groepsleerkrachten.

III.1

Zo kan in specifieke gevallen een medisch attest verlangd worden, of dat een ouder/verzorger van de desbetreffende leerling bij het zwemonderricht aanwezig is en eventueel zich bij de leerling in het water bevindt.

III.3

De praktijk heeft geleerd dat voldoende toezichthouders slechts dan 'voldoende toezicht' oplevert, als duidelijke afspraken worden gemaakt over wie welk deel van een zwembassin voor zijn/haar rekening neemt.

Iedereen houdt toezicht op alles blijkt niet altijd te werken.

Een andere afspraak zou kunnen zijn dat leerlingen met een zeer beperkte zwemvaardigheid, ook tijdens het 'vrij zwemmen' in een apart bassin/afgescheiden gedeelte verblijven. Overigens zal, wil die afspraak zinvol zijn, alle betrokken toezichthouders duidelijk moeten zijn welke leerlingen dat zijn!

IV

Er dient op twee niveaus sprake te zijn van evaluatie. De onder IV opgenomen evaluatie vindt plaats op het niveau van de ondertekenaars (bestuur- dan wel directie). Het verdient aanbeveling een vaste maand af te spreken waarin deze evaluatie jaarlijks plaats zal vinden. Daarnaast ligt het op de weg van met name de contactpersonen om regelmatig gezamenlijk de praktijk van het schoolzwemmen te bezien. De effectiviteit van afspraken staat of valt met (de controle op) de naleving daarvan.

Voorbeeld van nadere concretisering taken

Zweminstructeurs

- Het op een methodische en pedagogisch verantwoorde wijze omgaan met de oefenstof, aangepast aan het vaardigheidsniveau van de leerlingen;
- Het indelen van leerlingen in groepen naar vaardigheidsniveau, en het actualiseren van die groepsindelingen bij vorderingen (of juist terugval);
- Instructie van nieuwe leerlingen;
- Het op een toetsingsformulier bijhouden van de vorderingen van de leerlingen die voor een zwemvaardigheidsbewijs oefenen;
- Het bieden van eerste hulp en opvang bij ongevallen;
- Toezicht op naleving van de geldende regels in het zwembad (niet hardlopen op de tegels; niet onder de duikplank zwemmen; etc);
- Toezicht op de gang van zaken in de zwembassins, met name ook tijdens het vrije deel;
- Na afloop van elke zwemactiviteit controleren of alle leerlingen de bassins verlaten hebben;
- Het opwachten van de leerlingen bij de doucheruimte en begeleiding van de leerlingen naar de bassins. Na de zwemlessen het overdragen van het toezicht over de kinderen aan het schoolpersoneel bij de doucheruimte.

Schoolpersoneel

- Het voorzien van de zweminstructeur van de nodige actuele relevante informatie over de leerlingen, met name die zaken die de zwemvaardigheid van de leerlingen (kunnen) beïnvloeden;
- Het ordelijk doen verlopen van het verblijf in de zweminrichting, waaronder het gaan van en naar de kleedkamers, toiletten. De groepsleerkracht draagt de leerlingen over aan de directe zorg van de zweminstructeur bij de doucheruimte, en neemt deze weer op zich na het nadouchen;
- Het lopen langs de zwembassins om toe te zien op het verloop van de lessen en de veiligheid van de leerlingen;
- Het desgevraagd ondersteunen van de instructeur bij het zwemonderricht;
- Het instrueren van ouders en andere vrijwilligers. Deze dienen een duidelijke taak te krijgen, bijvoorbeeld bestaande uit onderstaande punten.

Ouders en andere vrijwilligers

- Helpen bij aan- en uitkleden;
- Toezicht op het vervoer van en naar het zwembad;
- Het mee toezicht houden op de gang van zaken in de bassins;
- Het begeleiden van leerlingen van en naar de toiletten en EHBO-ruimte tijdens de zwemles.

Ouders en vrijwilligers volgen de instructies op van zweminstructeur en groepsleerkracht.